

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи
Пантелеймонов А.В.

Робоча програма навчальної дисципліни

Мікроекономіка

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)

спеціальність 051 Економіка
(шифр і назва)

освітня програма Бізнес-економіка

вид дисципліни Обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)

факультет Економічний

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

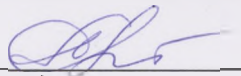
«20» червня 2019 року, протокол № 6

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Мірясов Ю.О., к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Протокол від “19” червня 2019 року № 11

Завідувач кафедри економічної теорії та економічних методів управління

(підпис)

Гриценко А.А.
(прізвище та ініціали)

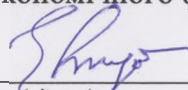
Програму погоджено методичною комісією

економічного

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “19” червня 2019 року № 10

Голова методичної комісії економічного факультету

(підпис)

Євтушенко В.А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Мікроекономіка” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

спеціальності (напрямку) 051 Економіка

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування знань та уявлень про основні закони поведінки економічних суб'єктів, як окремих економічних одиниць, мотиви їх поведінки, про мікроекономічні умови функціонування бізнесу та домогосподарств; оволодіння інструментарієм сучасної економічної теорії.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Завданням дисципліни є формування фахових та спеціальних компетенцій майбутнього спеціаліста, таких як:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.
- Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.
- Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

1.3. Кількість кредитів - 8 ECTS

1.4. Загальна кількість годин - 240

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>Нормативна</u> / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-й
Семестр	
2-й	-й
Лекції	
48 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
48 год.	год.
Лабораторні заняття	

- год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	год.
Індивідуальні завдання	
72 год.	

1.6. Програмні результати навчання дисципліни «Мікроекономіка»:

- Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки,
- Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.
- Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
- Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Ринковий механізм та основні економічні суб'єкти

Тема 1. Введення в мікроекономіку

Зміст. Становлення мікроекономіки як напряму економічної теорії. Класична школа. Маржиналізм. Предмет і метод дисципліни. Індивідуальні економічні суб'єкти. Модель економічного кругообігу. Функції мікроекономіки. Методологія. Методи аналізу, групування, математичного моделювання, оптимізації, диференціювання. Принципи науки. Обмеженість ресурсів та раціональний вибір. Крива виробничих можливостей. Граничний аналіз. Рівновага системи.

Тема 2. Величини та методи їх дослідження в мікроекономіці

Зміст. Мікроекономічне моделювання. Абсолютні та відносні показники. Середні та граничні величини, їх зв'язок. Рівноважні та оптимізаційні моделі. Верифікація моделей. Функціональність та економічні функції. Диференціювання. Диференціал. Похідні та середні величини, їх економічна сутність. Графічні моделі. Застосування похідної. Рівняння Лагранжа.

Тема 3. Товарні ринки: основи теорії попиту та пропозиції.

Зміст. Ринковий механізм. Попит. Закон попиту. Функція попиту. Чинники попиту. Пропозиція. Закон пропозиції. Функція пропозиції. Чинники пропозиції. Ринкова рівновага. Моделі ринкової рівноваги. Надлишок виробника. Надлишок споживача. Цінова еластичність попиту. Фактори еластичності попиту. Цінова еластичність пропозиції. Фактори еластичності пропозиції. Еластичність за доходом. Перехресна еластичність.

Тема 4. Теорія споживчої поведінки. Кількісний підхід.

Зміст. Вибір споживача. Раціональність споживача. Переваги споживача. Кількісний підхід. Корисність. Гранична та загальна корисність. Функція корисності. Закон спадної корисності. Таблиці Менгера. Рівновага споживача. Закони Госсена. Обмежувальні чинники поведінки. Ціни та бюджетне обмеження.

Тема 5. Теорія споживчої поведінки. Порівняльний підхід

Зміст. Порядковий підхід. Аксиоми раціональності. Монотонність функції. Криві байдужості, їх види. Бюджетне обмеження. Порівняльна статика попиту. Лінія «дохід – споживання». Лінія «ціна – споживання». Гранична норма заміщення. Крива Енгеля. Ефект доходу. Ефект заміщення. Рівняння Слуцького. Нормальні товари. Товари Гіффена. Виведення функції попиту.

Розділ 2. Теорія виробництва та факторів

Тема 6. Загальна теорія фірми

Зміст. Фірма. Економічна природа фірми. Виробнича функція. Критерії розподілу фірм. Типи ринкових структур. Прибуток. Витрати. Внутрішні витрати. Зовнішні витрати. Бухгалтерський прибуток. Економічний прибуток. Короткостроковий період. Постійні витрати. Змінні витрати. Загальні витрати. Середні витрати. Граничні витрати. Зв'язок між граничними та середніми витратами. Довгостроковий період. Ефект масштабу.

Тема 7. Виробництво та виробнича функція

Зміст. Виробнича функція та технологічна ефективність виробництва. Однофакторна виробнича функція. Граничний, середній та загальний продукт. Двохфакторна виробнича функція. Функція Кобба-Дугласа, Леонтьєва, CES- функція. Витрати та функція витрат. Ізокванта. Ізокоста. Ізопрофіта. Гранична норма технологічного заміщення. Правило мінімізації витрат. Максимізація прибутку. Функція пропозиції та надлишки виробника. Віддача від масштабу.

Тема 8. Ціна і обсяг виробництва фірми в умовах досконалої конкуренції.

Зміст. Оптимальний обсяг виробництва. Валовий підхід. Досконала конкуренція. Ціна та обсяг виробництва. Короткостроковий період. Загальний дохід. Загальні витрати. Рівновага фірми. Граничний підхід і поведінка фірми на ринку. Граничний дохід. Граничні витрати. Правило максимізації прибутку. Економічний прибуток. Гранична фірма. Нормальний прибуток. Довгострокова рівновага.

Тема 9. Ринкова влада і ринки недосконалої конкуренції.

Зміст. Монополія. Ринкові бар'єри. Природна монополія. Технологічна монополія. Доцільна монополія. Прибуток монополії. Неефективність монополії. Індекс Герфіндаля. Індекс монопольної влади. Індекс концентрації. Цінова дискримінація. Монополістична конкуренція. Рівновага фірми в умовах монополістичної конкуренції. Олігополія. Дуополія. Ламана крива попиту. Картель. Стратегії ціноутворення в олігополії.

Тема 10. Ринки економічних ресурсів

Зміст. Ринки ресурсів. Правило оптимальної кількості ресурсу. Ринок праці. Попит на працю. Чинники пропозиції праці. Граничний продукт. Рівень оплати праці. Оптимальна кількість праці для конкурентної фірми. Рівновага на ринку праці. Монопсонія. Грошовий капітал. Ставка дисконтування. Фізичний знос капіталу. Моральний знос. Попит на землю. Пропозиція обмеженого ресурсу. Рента. Ринок землі. Ціна землі.

Тема 11. Загальна економічна рівновага та суспільний добробут

Зміст. Ціни часткової рівноваги. Моделювання загальної рівноваги. Закон Вальраса. Конкурентна рівновага та суспільний добробут. Розподіл та критерії оптимальності Парето та Калдора-Хікса. Перша теорія суспільного добробуту. Друга теорема суспільного добробуту.

Тема 12. Виробництво суспільних благ та держава як економічний суб'єкт

Зміст. Держава як економічний суб'єкт. Права власності на ресурс. Специфікація і захист прав власності. Позитивні зовнішні ефекти. Негативні зовнішні ефекти. Інтерналізація зовнішнього ефекту та ринкова рівновага. Суспільні блага. Змішані блага. Клубні блага. Виключеність із споживання. Конкурентність у споживанні. Суспільна вигода. Суспільні витрати. Попит та пропозиція на суспільні блага. Ціна суспільного блага.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Ринковий механізм та основні економічні суб'єкти												
Тема 1. Введення в мікроекономіку.		4	4	-	6	6						
Тема 2. Величини та методи їх дослідження в мікроекономіці		4	4	-	6	6						
Тема 3. Товарні ринки: основи теорії попиту та пропозиції.		4	4	-	6	6						
Тема 4. Теорія споживчої поведінки. Кількісний підхід.		4	4	-	6	6						
Тема 5. Теорія споживчої поведінки. Порівняльний підхід		4	4	-	6	6						
Разом за розділом 1		20	20	-	30	30						
Розділ 2. Теорія виробництва та факторів												
Тема 6. Загальна теорія фірми		4	4	-	6	6						
Тема 7. Виробництво та виробнича функція		4	4	-	6	6						
Тема 8. Ціна і обсяг виробництва фірми в умовах досконалої конкуренції		4	4	-	6	6						
Тема 9. Ринкова влада і ринки недосконалої конкуренції		4	4	-	6	6						
Тема 10. Ринки економічних ресурсів		4	4	-	6	6						
Тема 11. Загальна економічна рівновага та суспільний добробут		4	4	-	6	6						
Тема 12. Виробництво суспільних благ та держава як економічний суб'єкт		4	4	-	6	6						
Разом за розділом 2		28	28	-	42	42						
<i>Усього годин</i>		48	48	-	72	72						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Становлення мікроекономіки, предмет і метод дисципліни	2
2	Модель економічного кругообігу	2
3	Розрахунки в мікроекономіці	2
4	Похідні та середні величини, їх економічна сутність	2
5	Ринковий механізм, закони попиту та пропозиції	2
6	Еластичність попиту та пропозиції	2
7	Теорія споживчої поведінки. Кількісний підхід	2
8	Рівновага споживача. Закони Госсена	2
9	Теорія споживчої поведінки. Порівняльний підхід	2
10	Порівняльна статика попиту, ефект доходу та ефект заміщення	2
11	Економічна природа фірми	2
12	Витрати та прибуток фірми	2
13	Виробництво та виробнича функція	2
14	Правило мінімізації витрат та максимізації прибутку	2
15	Ціна і обсяг виробництва фірми в умовах досконалої конкуренції	2
16	Правило максимізації прибутку та довгострокова рівновага фірми	2
17	Монополія, її види, ціна та обсяги виробництва	2
18	Стратегії ціноутворення в олігополії	2
19	Ціноутворення на ринку праці	2
20	Ринки землі та капіталу	2
21	Загальна економічна рівновага та суспільний добробут	2
22	Розподіл та критерії оптимальності	2
23	Держава як економічний суб'єкт	2
24	Ринок суспільних благ	2
Усього		48

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Становлення мікроекономіки як наряду економічної теорії.	6
2	Принципи, методи та моделі мікроекономіки	6
3	Моделі ринкової рівноваги, практичне значення еластичності	6
4	Ефект доходу, ефект заміщення, виведення функції попиту	6
5	Однофакторні та двофакторні виробничі функції	6
6	Правило мінімальних витрат та максимізації прибутку	6
7	Коротко- та довгострокова рівновага фірми	6
8	Види та доцільність монополій, їх економічна неефективність	6
9	Стратегії ціноутворення в олігополії	6
10	Ресурсні ринки, правило оптимальної кількості ресурсу	6
11	Загальна економічна рівновага та суспільний добробут	6
12	Ринки суспільних благ та інтерналізація зовнішніх ефектів	6
Усього		72

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання включають в себе розрахункові завдання відповідно до тем, що розглядаються за методичним посібником «Збірник задач з мікро- та макроекономіки». Завдання виконуються як самостійно так і на практичних заняттях

7. Методи контролю

Контроль та оцінювання за даною дисципліною включає 1) поточний контроль знань, 2) проміжний контроль після закінчення розділів курсу, 3) іспит.

Поточний контроль знань складається з роботи студента під час семінарських занять у вигляді індивідуальних відповідей, рішення індивідуальних завдань, виступу з доповіддю. За підсумками студент може набрати до 10 балів (2 – дуже активна робота, 1-2 самостійне рішення задач, 5 – вдалий виступ з доповіддю чи рефератом). Отримані бали додаються до відповідного оцінювання за розділом 1 чи розділом 2. Додатково враховується присутність на лекційних та семінарських заняттях. 100% відвідання аудиторних занять дає 10 балів до оцінки на іспиті.

Проміжний контроль за розділом 1 є письмовою роботою студента, яка охоплює вже вивчений матеріал 1,2,3 та 4 теми. Він складається з 7 тестових питань закритої форми з одним варіантом відповіді (2 бали за вірну відповідь, 0 - за невірну), двох питань та задач. *Максимальна кількість балів за першим розділом 25 балів.*

Проміжний контроль за розділом 2 є письмовою роботою студента, яка охоплює вивчений матеріал 5,6,7,8 теми. Він також складається з 8 тестових питань закритої форми з одним варіантом відповіді, двох питань та задач. *Максимальна кількість балів за другим розділом 35 балів.*

Іспит є письмовою для кожного студента, та складається з 3-х типів завдань: завдання 1 – рішення задачі або побудова моделі - максимальна оцінка завдання - 15 балів; завдання 2 – розкриття змісту наведених понять - максимальна оцінка 10 балів; завдання 3 – п'ять тестових питань закритої форми з одним вірним варіантом відповіді (кожна вірна відповідь – 3 бали) – максимальна оцінка завдання 15 балів. *Максимальна кількість балів іспиті 40.*

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Іспит	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальні завдання	Разом		
25	35		До 10 (додатково)	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	

70-89	добре	зараховано
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Аналітична економія : Макроекономіка і мікроекономіка : [підручник] : у 2 кн. / За ред. С.М. Панчишина. – Кн. 1 : Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. – К. : Знання, 2009 – 723 с.
2. Безугла В.О., Постіл І.І. Мікроекономіка. Навч.посіб. – К. Центр навчальної літератури, 2007 р. – 288с.
3. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка): навчальний посібник / Мацелюх Н. П., Максименко І. А., Теліщук М. М. та ін. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2018.
4. Мікроекономіка : конспект лекцій / Ю. М. Петрушенко, О. В. Дудкін, Н. М. Костюченко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – 206 с.
5. Мірясов Ю.О., Чатченко Т.В. Збірник задач з мікро- та макроекономіки». – Х.: ХНУ, 2020 – 36 с.
6. Мірясов Ю.О., Чатченко Т.В. Економічна теорія: мікро- та макроекономіка / навч. посібник – Х.: ХНУ, 2020 – 98 с.
7. Оверченко В. І., Мажак З. М., Софій М. І. Мікроекономіка: Навчальний посібник./ за наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. – Івано-Франківськ, «Лілея-В». – 2015. – 348 с.
8. Павленко І.М. Мікроекономіка. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 288с.
9. Пилипенко В.В. Мікроекономіка: Практикум. Навч. посібник – К. : ЦУЛ. – 2009. – 298с.

Додаткова література:

1. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Мікроекономіка. Практикум: 3-е видання. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 420с
2. Липсиц І.В. Микроэкономика. Макроэкономика : учебник / И. В. Липсиц. — М.: КНОРУС, 2016. — 608 с
3. Мікроекономіка : підручник / [А. П. Наливайко, Л. А. Азьмук, П. Г. Банщиков та ін.]; за ред. А. П. Наливайка. - К. : КНЕУ, 2011 - 446 с.
4. Піндайк Р., Рубінфельд Д. Л. Мікроекономіка / Пер. з англ. А. Олійника, Р. Скільського. — К.: Основи, 1996 — 646 с.
5. Скорик Г.І. Вступ до макро і мікроекономіки : Навчальний посібник / Г. І. Скорик, М. Б. Швецова, П. І. Стецюк. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. - 164 с.
6. Теория фирмы / Под ред. В.М. Гальперина. – СПб.: Экон. шк., 1995. – 534с
7. 50 лекций по микроэкономике: В 2-х Т. – СПб.: Экон. шк., 2000 – т.1. – 624; т. 2 – 770 с.
8. Франк Р.Х. Микроэкономика и поведение. – М.: ИНФРА.- М., 2000 г

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

<http://www.ukrstat.gov.ua> - Державний комітет статистики України

<http://econwpa.wustl.edu/wpawelcome.html> - Архіви робочих матеріалів з економіки

<http://www.readbookz.com/books/134./html> - Бібліотека он-лайн

<http://www.economicus.ru> - Економічна теорія он-лайн

<http://www.niss.gov.ua> - Національний інститут стратегічних досліджень

<http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc-Gum/ET/texts.html> - Науковий журнал – Економічна теорія